

Приложение 1 към заповед на изпълнителния директор на БАБХ

20.2.2025 г.

X РД11-517/20.02.2025

Signed by: KALIN YORDANOV TSANEV

РАМКОВ ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ В ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ ПРИ УСТАНОВЯВАНЕ НА КАРАНТИННИ ВРЕДИТЕЛИ В БЪЛГАРИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

- I. Въведение и цели на рамковият план
- II. Законови основания
- III. Отговорности по изготвяне, изпълнение и контрол на изпълнението
- IV. Инициране на плана за действие в извънредни ситуации
- V. Създаване на Оперативен щаб
- VI. Отговорности на Оперативния щаб
- VII. Официални действия на компетентния орган
 - 1. При основателно съмнение за наличие на вредителя
 - 2. При потвърдено наличие на вредителя
- VIII. Изпълнение на програмата за унищожаване
- IX. Документиране на процеса
- X. Оповестяване на резултатите от приложените официални фитосанитарни мерки
- XI. Оценка и актуализиране на плана за действие в извънредни ситуации

I. ВЪВЕДЕНИЕ И ЦЕЛИ

Този план регламентира общите правила за действие в извънредна ситуация при установяване на карантинен вредител от значение за Съюза, по смисъла на чл. 4 от Регламент на Европейския парламент и на Съвета (ЕС) 2016/2031 за защитните мерки срещу вредители по растенията, наричан по-нататък Регламент (ЕС) 2016/2031, или вредител, за който са предприети мерките по чл. 29 и чл. 30 от същия регламент.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Регламент 2016/2031 постановява специални разпоредби относно приоритетните вредители, определени като такива по смисъла на чл. 6 от регламента и посочени в Списък на приоритетните вредители, приложение към Делегиран регламент (ЕС) 2019/1702 на Комисията. Наред със специфичните фитосанитарни мерки, специалните разпоредби включват изготвяне на план за действие при извънредни ситуации за всеки отделен приоритетен вредител.

Наличието на утвърден рамков план за действие в извънредни ситуации дава възможност на Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) за предварителна подготовка и предприемане на бързи и адекватни действия при съмнение, залавяне, въвеждане или потвърждаване на огнище от приоритетен вредител, всеки друг карантинен вредител от значение за Съюза или вредител по чл. 29 и чл. 30 от Регламент 2016/2031. Мерките по този план се прилагат веднага след установено залавяне или установено огнище.

Този рамков план може да послужи като основа за:

- 1) разработване на специфичен план за действие в извънредни ситуации за всеки отделен приоритетен вредител, за друг карантинен вредител от значение за Съюза или вредител по чл. 29 и чл. 30 от Регламент 2016/2031 или за група вредители;
- 2) за организиране и провеждане на симулационни учения за прилагане на специфичен план за конкретен приоритетен вредител или за група вредители;
- 3) за организиране, провеждане и контрол на обследвания в региони с установен вредител;
- 4) за организиране и провеждане на информационни кампании, насочени към заинтересованите страни и широката общественост.

II. ЗАКОНОВО ОСНОВАНИЕ – ЗАКОНОДАТЕЛСТВО НА СЪЮЗА И МЕЖДУНАРОДНИ СТАНДАРТИ ЗА ФИТОСАНИТАРНИ МЕРКИ

1. Регламент на Европейския парламент и на Съвета (ЕС) 2016/2031 за защитните мерки срещу вредителите по растенията
2. Регламент на Европейския парламент и на Съвета (ЕС) 2017/625 относно официалния контрол и другите официални дейности
3. Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията за установяване на еднакви условия за изпълнението на Регламент на Европейския парламент и на Съвета (ЕС) 2016/2031 за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за отмяна на Регламент (ЕО) № 690/2008 на Комисията и за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията
4. Делегиран регламент (ЕС) 2019/1702 на Комисията за допълнение на Регламент на Европейския парламент и на Съвета (ЕС) 2016/2031 посредством установяване на списък на приоритетните вредители
5. Делегиран регламент (ЕС) 2019/829 на Комисията за допълнение на Регламент на Европейския парламент и на Съвета (ЕС) 2016/2031 с цел да се разреши на държавите членки да предвиждат временни дерогации с оглед на официални изпитвания, научноизследователски или образователни цели, опити, сортов подбор или селекция

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

6. Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/1715 на Комисията за определяне на правила за функционирането на системата за управление на информацията относно официалния контрол и нейните компоненти („Регламент за IMSOC“)
7. Нормативни актове за изпълнение на Европейската комисия за предприемане на спешни мерки за предотвратяване на въвеждането и разпространението на отделни вредители
8. Закон за защита на растенията (Обн. ДВ бр. 61 от юли 2014 г., изм. и доп. ДВ бр. 65 от юли 2020 г.)
9. Информационни картони за проучване на вредители, изготвени от Европейският орган за безопасност на храните (ЕОБХ)
10. Подготвеност за извънредни ситуации - Насоки на Международната конвенция за растителна защита за разработване на планове за действие в извънредни ситуации в случаи на огнища от карантинни вредители, март 2023 г.
11. Стандарт РМ 9/10 (1) Основни елементи на планове при извънредни ситуации на Европейската и Средиземноморска организация по растителна защита (ЕРРО) и други стандарти на ЕРРО за наблюдение, диагностика и контрол на конкретни вредители.

III. ОТГОВОРНОСТИ ПО ИЗГОТВЯНЕ, ИЗПЪЛНЕНИЕ И КОНТРОЛ

1. Рамковият план за действие в извънредни ситуации е изготвен от дирекция Растителна защита и контрол на качеството на пресните плодове и зеленчуци (РЗККППЗ), ЦУ на БАБХ и Централна лаборатория по карантинна на растенията (ЦЛКР).

Специфичният план за действие в извънредни ситуации за конкретен вредител или група вредители се изготвя от ЦЛКР и дирекция РЗККППЗ, ЦУ на БАБХ. В процеса на изготвянето им, при необходимост, могат да бъдат привлечени националният докладчик по съответната мониторингова програма за карантинни вредители и/или националният отговорник и докладчик по изпълнение на нормативния акт на ЕС, постановяващ специфични мерки срещу конкретния вредител или група вредители.

2. Рамковият план и отделните специфичните планове за действие в извънредни ситуации се утвърждават със заповед на изпълнителния директор на БАБХ.

На централно ниво, планове за действие в извънредни ситуации се изпълняват от служители на БАБХ, определени в заповед на изпълнителния директор на БАБХ, в частта отнасяща се до техните компетенции и задължения. На областно и общинско ниво, те се изпълняват от служители на Областните дирекции по безопасност на храните. В процеса на прилагане на официални фитосанитарни мерки и при необходимост, служителите на Областните дирекции по безопасност на храните си сътрудничат с професионалните оператори, с местните власти и с други заинтересовани лица и организации.

3. Контролът по изпълнение на рамковия и/или специфичен план за действие в извънредни ситуации се осъществява от управленски екип, наричан по-нататък Оперативен щаб, определен със заповед на изпълнителния директор на БАБХ. Оперативният щаб докладва регулярно резултатите по изпълнение на плана на изпълнителния директор на БАБХ.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

IV. ИНИЦИИРАНЕ

1. Всяко лице, което има съмнение или установи наличие на зараза от карантинен вредител от значение за Съюза/приоритетен вредител или вредител по чл. 29 и чл. 30 от Регламент (ЕС) 2016/2031, уведомява незабавно съответната ОДБХ. Уведомлението съдържа най-малко данни за заразения/нападнатия обект и неговото местоположение, името и адреса на лицето, което подава уведомлението и всякаква друга налична към момента на уведомяването информация, в т.ч. снимков и/или видеоматериал, по възможност.

2. Рамковият план за действие в извънредни ситуации се инициира в следните случаи:

- когато вредителят е установен в резултат на общо или специфично наблюдение/обследване, проведено от фитосанитарните инспектори и/или инспекторите по растителна защита на БАБХ;
- при сигнал от професионален оператор или частно лице;
- при съобщаване от друга държава членка или трета държава за наличие на вредител в конкретен вид растения, растителни продукти и други обекти, или
- по друг начин, който не е посочен тук.

V. СЪЗДАВАНЕ НА ОПЕРАТИВЕН ЩАБ

Оперативният щаб се създава със заповед на изпълнителния директор на БАБХ, с която се определят състава и отговорностите на щаб.

Председател на Оперативния щаб е ресорният заместник-изпълнителен директор на БАБХ и членове – директора на дирекция РЗКППЗ и определени от него експерти по фитосанитарен контрол от същата дирекция, директора на ЦЛКР и определени от него лабораторни експерти, директорите на дирекции ПРЗТК, „Правна” и ФСД при ЦУ на БАБХ и/или определени от тях експерти от подчинените им дирекции. В състава на Оперативния щаб се включват и експерти по комуникация и връзки с обществеността от БАБХ.

При необходимост могат да бъдат привлечени и научни работници с експертиза в областта на фитосанитарния контрол и растителната защита.

При определени случаи и когато ситуацията го изисква, могат да бъдат поканени и експерти от Европейската Комисия и от държави членки, които имат придобит опит в борбата и управлението на огнища с конкретен вредител.

VI. ОТГОВОРНОСТИ НА ОПЕРАТИВНИЯ ЩАБ

1. Изготвяне на оценка на фитосанитарния риск от установеният вредител. Необходимо е разработване на бърз анализ на риска от конкретния вредител за условията на страната или на региона.

2. Изготвяне на програма за унищожаване и/или ограничаване на разпространението на установения вредител, ако неговото унищожаване не е възможно.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Програмата за унищожаване и/или ограничаване разпространението на установения вредител се задейства при потвърдено наличие на карантинен вредител от значение за Съюза, приоритетен вредител или вредител по чл. 29 и чл. 30 от Регламент 2016/2031.

Програмата се одобрява от изпълнителния директор на БАБХ и се изпълнява на терен от Областната дирекция по безопасност на храните, на територията на която е установеното огнище. Оперативният щаб контролира изпълнението на програмата и докладва регулярно за резултатите на изпълнителния директор на БАБХ.

3. Оперативният щаб предоставя регулярно информация на засегнатите оператори и на други заинтересовани страни относно хода на изпълнение на програмата.

VII. ОФИЦИАЛНИ ДЕЙСТВИЯ НА КОМПЕТЕНТНИЯ ОРГАН

1. При основателно съмнение за наличие на вредителя

А) При основателно съмнение за наличие на карантинен вредител от значение за Съюза/приоритетен вредител или вредител по чл. 29 и чл. 30 от Регламент (ЕС) 2016/2031,

- фитосанитарните инспектори от съответната Областна дирекция по безопасност на храните (ОДБХ) предприемат обследване за установяване разпространението на вредителя и взимат проби за лабораторен анализ с цел идентификация на вредителя и потвърждение за наличието му;
- окончателната идентификация на вредителя се извършва и се потвърждава в Централна лаборатория по карантина на растенията (ЦЛКР);
- когато случаят касае първо установяване на нов за страна вредител, ЦЛКР може да поиска потвърждение от съответната Референтна лаборатория на ЕС;
- директорът на ЦЛКР информира писмено за резултатите от лабораторния анализ изпълнителния директор на БАБХ и директора на ОДБХ, откъдето са постъпили пробите;
- директорът на ОДБХ докладва писмено за случая на изпълнителния директор на БАБХ.

Б) Събиране на информация за вредителя и стопанството/мястото, където е установен

На този етап от стартирането на плана е необходимо да се събере информация за вредителя, за да се определи степента и сериозността на заплахата, която включва:

- идентификация на обстоятелствата при които е установен вредителя и каква е степента на зараза/нападение;
- точното локализиране на заразеното/нападнатото място - GPS координати, кадастрален номер на полето, идентификационен номер на масива;
- идентификация на професионалния оператор - собственик/производител, кратка история на стопанството;
- основни гостоприемници на вредителя, които се отглеждат/срещат в засегнатия регион и доколко гостоприемното растение е важна култура за поминъка в региона;
- какви са обичайните агротехнически практики, прилагани в региона;

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

- какви конкретни агротехнически практики се прилагат от засегнатия производител;
- информация за скорошен внос или движение на растения гостоприемници в засегнатия регион;
- възможни пътища за навлизане, близост на засегнатото стопанство до рискови места - летище, международна жп гара, магистрала, големи тържища/борси на гостоприемни растения/растителни продукти, други;
- вероятен произход и източник на заразата;
- проследяване на движението на растения/растителни продукти от или към заразеното/нападнатото стопанство;
- всякаква друга информация, свързана със случая.

2. При потвърдено наличие на вредителя

В случай на потвърдено наличие на карантинен вредител от значение за Съюза, приоритетен вредител или вредител по чл. 29 и чл. 30 от Регламент 2016/2031, съгласно чл. 30, ал.2 от ЗЗР, се стартира изпълнението на **ПРОГРАМА** за унищожаване и/или ограничаване на разпространението на установения вредител.

Програмата включва следните действия и мерки:

А. Издаване на заповеди на изпълнителния директор на БАБХ за:

- поставяне под карантина на установените огнища – заражена зона и заобикалящата я среда, при необходимост;
- забрана за използването на заразените/нападнати растения за размножаване и възпроизводство и всякакви манипулации със заразените/нападнати растения и растителни продукти;
- забрана за движение на растения и растителни продукти извън границите на установеното огнище без мотивирано писмено разрешение на фитосанитарните власти от съответната ОДБХ;
- забрана за движение на използваните земеделска техника и инвентар извън границите на землището с установено огнище без писмено разрешение на фитосанитарните власти от съответната ОДБХ и след щателно почистване с пароструйка и/или обеззаразяване с разрешени за употреба и подходящи за целта дезинфектанти или други продукти на всички обекти, свързани със заразената/нападнатата партида;
- ограничаване движението на животни към и през поставената под карантина зона;
- поставяне, при необходимост, на предупредителни табели за наложените карантинни ограничения по отношение на поставената под карантина зона;
- командироване на фитосанитарни инспектори от други ОДБХ, определени за участие в разширено обследване в засегнатата област, съгласно предварително изготвен времеви график.

Б. Организация и контрол на обследванията в региона с установена зараза с цел определяне размера на възможното заразяване:

- оценка на възможния обхват на разпространение на установения вредител;

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

- инвентаризация на наличния персонал, техника и необходими инструменти и консумативи;
- оценка на възможностите за разширяване обхвата на обследване, свързана с резултатите от извършената инвентаризация на наличните ресурси (капацитет);
- идентификация на рисковите места за обследване и пробовземане при необходимост, с цел определяне ареала на разпространение на вредителя;
- определяне на вероятната продължителност на обследване и пробовземане;
- определяне на приблизителния брой на фитосанитарните инспектори, които ще участват в обследването и разпределянето им в екипи;
- изготвяне на времеви график за целия период по седмици и съответните екипи;
- изготвяне и предоставяне на всички фитосанитарни инспектори на информационни материали и брошури за вредителя, инструкции за извършване на визуалните инспекции, пробовземане, опаковане и изпращане/предоставяне на пробите за лабораторна диагностика и идентификация в ЦЛКР (при необходимост);
- оценка на възможностите на ЦЛКР да приема определен брой проби и необходимост от допълнително нает персонал за подготовка на пробите;
- маркиране на заразените/нападнатите полета;
- очертаване на демаркационна зона (заразена+буферна зони), когато това е необходимо, и определяне на мерките, които да се прилагат в тях, с цел ограничаване разпространението на вредителя;
- унищожаване, обеззаразяване или промяна на предназначението на заразената/нападнатата продукция;
- Дезинфекция/дезинсекция на използваната земеделска техника и транспортни средства, складове, хранилища, опаковки и всякакъв вид материали, свързани с установения вредител;
- Дезинфекция на заразените полета (ако е приложимо);
- Последващ контрол за удостоверяване спазването на предписаните мерки и ефективността от приложението им с честота и продължителност, съобразно биологията на вредителя.

В. Обучение на участващите в програмата специалисти:

- запознаване със структурата и йерархията на участниците в програмата, с цел постигане на бърза и адекватна реакция;
- представяне на задачите, действията и отговорностите на участниците в програмата всяко едно ниво;
- задължителни реквизити при изготвяне на документация;
- представяне на вредителя и търсената симптоматика;
- ~~- изготвяне на нагледни материали, брошури.~~

Г. Взаимодействие и координация с други служби и агенции, местни власти, полиция и други институции и организации, когато е необходимо, при определяне на методите за ликвидиране и ограничаване на огнището/вредителя и избор на подходящите места и начини за унищожаване и/или обеззаразяване.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Д. Сътрудничество със съответните браншови и професионални организации и други заинтересовани страни в процеса на разработване на програмата за унищожаване или ограничаване на огнището/вредителя и идентификация на ангажиментите/задълженията им за нейното изпълнение, когато това е необходимо.

Е. Вътрешна и външна комуникация и предоставяне на официална информация на засегнатите оператори и обществеността.

- своевременен обмен на информация между оперативния щаб и инспекторите на място;
- изготвяне и предоставяне на информация на обществеността чрез локални медии, а при широко разпространение на вредителя – до официални медии. Контакт с медиите се осъществява от упълномощените за целта лица/експерти по комуникация.

Ж. Финансова прогноза на разходите, необходими за приложение на програмата.

Изготвя се от експерти по финансови въпроси, членове на Оперативния щаб. Актуализация/изменение на прогнозните стойности се извършва от същите експерти.

З. Текущ анализ на резултатите и ефективността на прилаганите мерки и необходимост от промени и/или допълнителен последващ контрол.

Извършва се от Оперативния щаб и включва всички резултати в обхвата на отговорностите на Оперативния щаб, изброени в т. VI.

Българската агенция по безопасност на храните подава Уведомление за потвърденото наличие на вредителя, предприетите действия и приложените мерки до Европейската комисия и държавите членки, посредством електронна система за уведомяване, компонент на компютризираната система за управление на информацията относно официалния контрол (IMSOC).

VIII. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА УНИЩОЖАВАНЕ

Мерките по програмата се прилагат от фитосанитарните инспектори и инспекторите по растителна защита от ОДБХ, на територията на която е откритото огнище. Директорът на областната дирекция по безопасност на храните е ръководител на екипите по ликвидиране на огнището и при необходимост може да привлича и други служители на ОДБХ. Съставът на екипа и персоналното разпределение на задачите по изпълнение на програмата по т. VII.2 се определят със заповед на директора на ОДБХ.

При необходимост от разширено обследване, директорът на засегнатата ОДБХ докладва до изпълнителния директор по официален път за належаща нужда от включването на инспектори от други ОДБХ, с цел бързо и ефективно проучване и установяване на степента на разпространение на вредителя.

IX. ДОКУМЕНТИРАНЕ НА ПРОЦЕСА

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg

Целият процес се документира в хронология, стъпка по стъпка, включително със снимков и видеоматериал, по възможност. За целта се попълват необходимите образци на документи, утвърдени със заповед на изпълнителния директор на БАБХ. Цялата документация се съхранява в съответната ОДБХ. Подробен доклад за приложените мерки и резултатите от тях, заедно с копия на всички документи по случая, събрани и съхранявани в съответната ОДБХ, се предоставят на изпълнителния директор на БАБХ.

Х. ОПОВЕСТЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРИЛОЖЕНИТЕ ОФИЦИАЛНИ ФИТОСАНИТАРНИ МЕРКИ

Установяването на карантинен вредител или на вредител по чл. 29 или чл. 30 от Регламент 2016/2031 и приложената програма за ликвидиране и/или ограничаването му се докладват своевременно на Европейската Комисия и ЕРРО.

БАБХ предоставя информация за ситуацията с вредителя на засегнатите страни, на съответните местни власти, а при поискване - и на други Национални организации по растителна защита.

ХІ. ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗИРАНЕ НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ В ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ

Периодично БАБХ прави преглед на плана за спешни действия, с цел удостоверяване ефективността на прилаганите мерки, доколко са постигнати желаните резултати (наличие/отсъствие на вредителя), какъв е социалният и икономически ефект от тях, доколко разходите за прилагане на програмата са оправдани. В анализа на резултатите следва да се вземат предвид становищата и препоръките на браншовите и професионални организации на операторите, на засегнатите лица и други заинтересовани страни.

В зависимост от резултатите, решението може да бъде:

1. Писмена отмяна на наложените карантинни забрани и ограничения, ако има ясни, неоспорими доказателства, че в резултат на приложената програма за ликвидиране на огнището/вредителя, са постигнати целите и повече не са необходими последващи контролни действия.
2. Ако няма ясни, неоспорими доказателства, че в резултат на приложената програма за ликвидиране на огнището/вредителя, целите са постигнати, то програмата може да се ревизира, като се предложат алтернативни подходи, или се разработи нова програма за управление на огнището/вредителя, включваща мерки за ограничаване и задържане разпространението на вредителя.

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А

☎ +359 (0) 2 915 98 20, 📠 +359 (0) 2 915 98 98, www.bfsa.egov.bg